

Pau per aigua

L'expressió "pau per territoris", utilitzada en el conflicte àrabo-israelià, hauria de ser, en realitat, "pau per aigua". La manca de recursos hídrics provocarà, si no hi ha acords, no sols guerres entre Israel i els àrabs, sinó també entre els àrabs mateixos.

La pròxima guerra en la nostra regió tindrà a veure amb l'aigua, no pas amb la política", deia Butros Ghali en 1987. Aleshores, l'avui secretari general de l'ONU era ministre d'Afers Estrangers d'Egipte. D'això fa sis anys i potser mots analistes encara no s'han adonat de la importància de l'aigua en els conflictes internacionals, presents i futurs.

Ghali no havia estat l'únic a avisar. Per Anuar al-Sadat, el president egipci assassinat, l'única qüestió que podia portar el seu país a una nova guerra era l'aigua. Ho manifestava en 1979, poc després de la signatura de l'acord de pau amb Israel. I en 1990, Hussein de Jordània deia el mateix, adreçant-se també a Israel.

A còpia de destacar conflictes religiosos i polítics, sembla que el tema principal passi a un segon pla. I tot i així, és un dels temes estrella en les relacions entre àrabs i jueus. Ja en 1967 l'exèrcit israelià va destruir la presa de Wahda, al riu Yarmuk, afluent del Jordà, que havia de satisfer les necessitats hídriques de Jordània. Israel havia manifestat que podria destruir l'embassament, el reconstruïssin on el reconstruïssin, si Jordània no s'avenia a cedir una part del cabal del riu. Els recents acords de pau sembla que obrin una via de negociació sobre aquest punt. Aquesta presa proporcionaria a Jordània 80 milions de metres cúbics per any, suficients per a abastar la capital, Amman.

El problema de l'aigua a l'Orient Mitjà és força complex i no afecta només les relacions entre Israel i els països àrabs. L'Iraq i Síria han estat més d'una vegada molt a prop de la guerra per les aigües de l'Eufrates; i Síria també topa amb Jordània, un país amb un altíssim creixement demogràfic i una gran dependència dels recursos hídrics procedents de l'exterior.

Els Altells del Golan. Israel apareix com el país que s'aprofita de l'aigua d'altres territoris, però els jueus acusen Síria i el Líban que, tenint grans recursos hídrics, haurien d'ajudar Jordània i Palestina. L'ocupació de territoris per Israel té un element estratègic bàsic: l'aigua. En 1967, només el 3% de la conca del Jordà es trobava en territori israelià. Avui, Israel i els territoris ocupats extreuen el 50% del seu consum del Jordà, el 35% del aquífers de Cisjordània i el 15% dels aquífers costaners.

Cada vegada hi ha menys aigua i més població. Israel necessitarà cada vegada més recursos i Jordània, igual. Sense un acord, el país amb menys potencial militar i tecnològic sentirà molt més els efectes de l'escassetat. I Israel

no vol abandonar territoris importants abans d'haver arribat a un acord que asseguri el seu subministrament d'aigua.

Així, als Altells del Golan, territori situat a Síria i ocupat per Israel, es troba la font principal del riu Jordà, a la muntanya de l'Hermon. Aquesta zona és la que va originar la guerra del 1967. Israel controla ara el curs superior del Jordà i és impossible que s'avingui a abandonar aquesta àrea sense haver-se assegurat que Síria i el Líban signin un acord sobre el riu.

En aquesta zona del planeta, l'aigua ha esdevingut un bé més preat que no pas l'anomenat or negre. En 1990, Aràbia Saudita va extreure 30 vegades més aigua que no petroli. I Líbia, 35 vegades més.

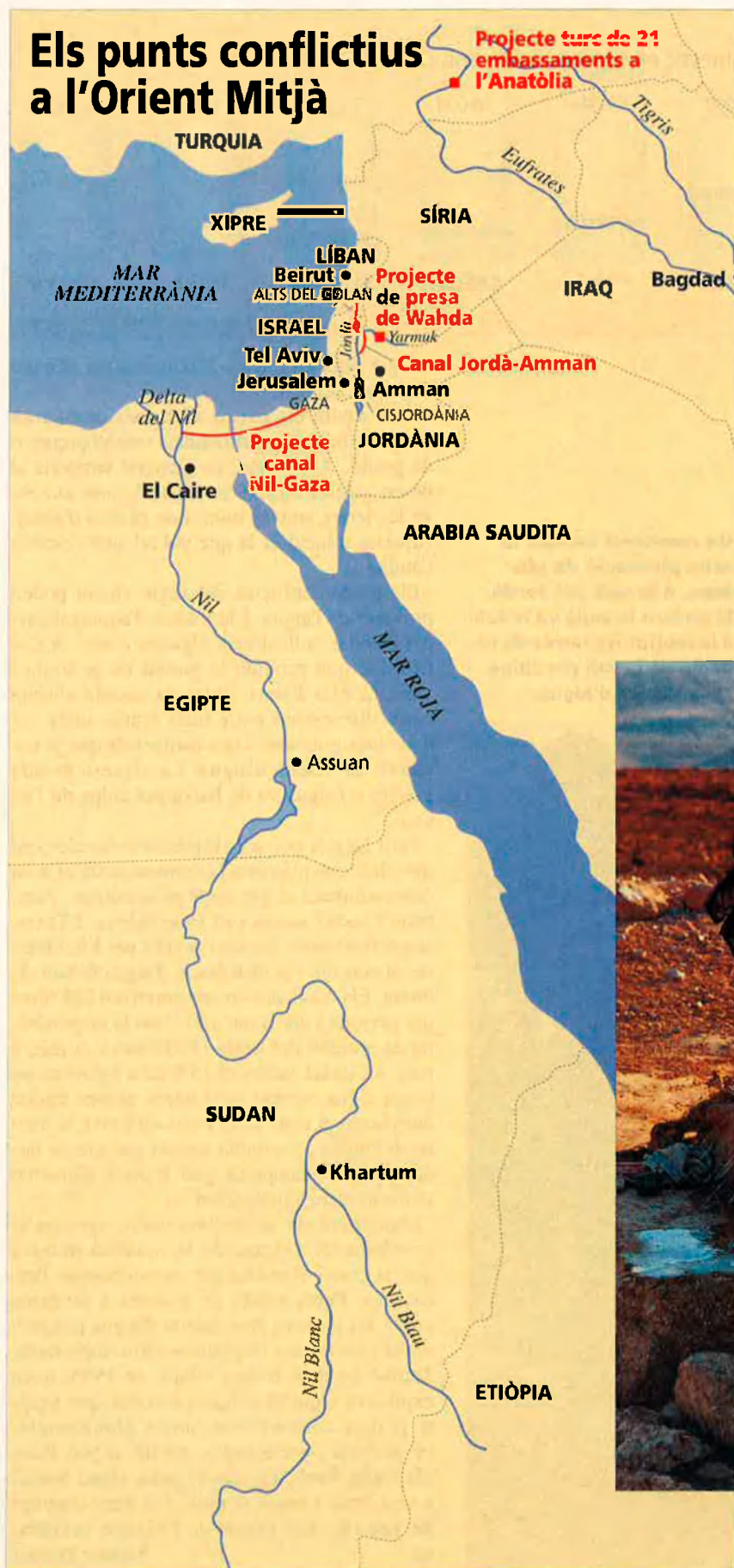
Per això, aquesta regió serà una bomba en els anys vinents. Alguns experts prevuen greus dificultats d'aigua per a Egipte, d'aquí a deu anys. Però d'altres escurcen aquest termini i pensen que abans del 2000 ja notarà una greu escassetat. Fins i tot hi ha qui manifesta que en 1994 assistirem als primers conflictes seriosos. Les xifres canten: Palestina —és a dir, en aquests moments, Gaza i Cisjordània— té un consum de 134 metres cúbics d'aigua per càpita, quan és de 404 a Israel i de 237 a Jordània. I amb el creixement de la població i la manca de tecnologia, el dèficit augmentarà aviat.

Entre països islàmics, alguns dels conflictes més importants tenen com a protagonista Turquia. Els embassaments al naixement de l'Eufrates perjudiquen greument Síria; però aquest país també té a les seves mans l'aigua que arriba a l'Iraq. El control del riu Eufrates, doncs, és la clau del desenvolupament o de la misèria d'alguns territoris.

Un altre país amb greus problemes és Egipte. El 95% de la població viu en una àrea que equival a menys del 5% de tot el territori del país. La dependència de la conca del Nil obliga a aquesta concentració. El Nil és un riu que travessa nou països, però els conflictes més importants han estat entre el Sudan i Egipte. Diversos acords han fet passar d'una situació ben favorable per a Egipte a un control més gran del Sudan, sobretot després de la seva independència, en 1955.

Amb la presa d'Assuan, Egipte ha aconseguit de regar gairebé 400.000 hectàrees durant tot l'any; de quadruplicar la superfície dedicada a l'arròs i d'augmentar la productivitat d'altres zones; ha defensat les terres de les inundacions; i moltes fàbriques reben avui subministrament elèctric gràcies a l'embassament. Per la

Els punts conflictius a l'Orient Mitjà

banda negativa, l'aigua, que baixa sense sediments, ha deteriorat diverses zones i altres embassaments, la filtració ha destrossat algunes terres veïnes i l'emmagatzematge prolongat a la gran presa n'ha augmentat la salinitat. També hi han proliferat algues i males herbes. Al mateix temps, els nous assentaments humans poden perjudicar l'ecosistema i augmentar les malalties infeccioses, fins i tot a zones situades riu avall.

Altres zones del planeta viuen també aquest problema i són font de conflictes. Així, Sud-àfrica ha comprat l'aigua amb diners als seus veïns, Lesotho, Angola i Moçambic, on neixen els rius dels quals s'abasta. Però si la demanda d'aigua augmenta, Sud-àfrica haurà de fer noves negociacions amb altres països.

A l'Àsia, l'Índia és un punt de conflicte entre l'Índia i el Pakistan. La reivindicació del Caixmir, territori en bona part annexionat per l'Índia, té l'origen en la dependència del Pakistan respecte a l'aigua d'aquest riu.

El riu artificial. A més de reivindicar territoris i de provar d'arribar a acords, cada país

Una dona administra l'aigua als afores de Jerusalem. Israel controla el curs superior del riu Jordà, als Altells del Golan.

Consum d'aigua (consum domèstic en litres per persona i any)

es llança a solucions diverses. El president libí, el coronel Ghaddafi, va ordenar la construcció d'un immens riu artificial que, a través de canonades gegantines, ha de portar l'aigua des del sud del país fins a les zones més densament poblades. 8.000 milions de dòlars i 1.800 quilòmetres de canonades subterrànies són les xifres d'aquest projecte que, segons els experts, encara ha de demostrar la seva validesa.

El "riu" captarà l'aigua des de jaciments subterranis situats vora el Txad o Egipte i la portarà fins a Trípoli, Surt o Bengazi. Actualment, un milió de litres diaris van del desert fins a les dues darreres ciutats, gràcies al desnivell natu-

Un camperol inunda la seva plantació de plàtans, a la vall del Jordà. El govern israelià va reduir a la meitat les terres de regadiu de la vall per culpa de la manca d'aigua.

ral que situa les fonts a 270 metres per damunt del nivell del mar.

Però sovint els països amb més problemes d'aigua també tenen dificultats tecnològiques o de gestió. Així, Israel ha guanyat territoris al desert gràcies a la microirrigació, amb què rega les terres amb el mínim de pèrdua d'aigua. Aquesta solució és la que vol adoptar l'Àrabia Saudita.

Els grans conflictes del segle vinent poden provenir de l'aigua. I la manca d'aquest recurs pot canviar radicalment algunes zones. A Califòrnia, que produïa la meitat de la fruita i verdura dels Estats Units, la secada suscita agres discussions entre unes ciutats cada vegada més poblades i uns camperols que ja pateixen de manca d'aigua. La riquesa creada gràcies a l'aigua va de baixa per culpa de l'aigua.

Però l'aigua pot ser simplement un element més dels que marquen la frontera entre el món desenvolupat i el que no té prou mitjans. Així, entre Ciudad Juárez i El Paso (Mèxic i Texas, respectivament), separats només per Río Grande, el consum i la distribució d'aigua és ben diferent. Els mexicans en consumeixen 285 litres per persona i dia, quan a El Paso la disponibilitat és gairebé del triple (750 litres). A més a més, a Ciudad Juárez el 15% dels habitants no tenen aigua corrent i els altres només durant dues hores al matí. A El Paso, en canvi, la meitat de l'aigua consumida serveix per a regar jardins, parcs i camps de golf o per a alimentar sistemes d'aire condicionat.

L'augment de la contaminació agreuja el problema de l'aigua, de la mateixa manera que el canvi climàtic pot augmentar-ne l'escassetat. Però, a més de guerres a diversos punts del planeta, l'escassetat d'aigua pot provocar moviments migratoris molt importants. També ho deia Butros Ghali, en 1985, quan explicava a qui el volgués escoltar que Egipte podria convertir-se, sense planificació, inversions i tecnologia, en un segon Bangladesh. Però, aquesta vegada, situat només a una hora i mitja d'avió, o a unes quantes de vaixell, dels països de l'Europa occidental.

Xavier Duran